

DR. KONSTANTIN MIKLÍK CSSR

MANŽELSTVÍ PANNY MARIE

MARIE ROSA JUNOVÁ V TASOVĚ
MCMXLVI

DR. KONSTANTIN MIKLÍK CSSR

MANŽELSTVÍ PANNY MARIE

MARIE ROSA JUNOVÁ V TASOVĚ

MCM~~XXVI~~

NEVĚSTO NEVĚST A ŽENICHU
NEJŠTASTNĚJŠÍ

MARIA A JOSEFE

OBČANĚ NAZARETŠTÍ

VÁM DVĚMA PŘEDEVŠÍM, I VŠEM
KDO VAŠI DVOJICI CTÍ
A KLADOU NEJVÝŠ

NÁLEŽÍ TATO KNÍŽEČKA OSLAVY A POUČENÍ
JAKO DÍK ZA VÁŠ VZOR A PŘÍKLAD

A

JAKO PROSBA NÁS VŠECH, KTERÍ SE ZHLÍŽÍME
VE VÁS DVOU NEJVĚTŠÍCH

VE VŠECH VĚCECH
POMÍJITELNÝCH I VĚČNÝCH

AMEN

**Imprimi permittitur. Pragae die 1. Nov. 1945.
Franciscus Suchomel, Superior Provincialis.**

Nihil Obstat. Dr. Josef Jančík, censor.

**Imprimatur. N. 780. Brunae die 25. Jan. 1946.
Dr. Josef Kratochvíl, Vicarius Capitularis**

NEJŽÁDOUCNĚJŠÍ SVATBA

Přiblížila se svatba Beránkova
a Nevěsta jeho se připravila

(Zj 19, 7)

Kde naléztí pravé slovo, abychom vyjádřili to, co je skryto v tajemství tak velikém, jako je sňatek mezi Kristem a Církví, a tak nevycerpateelném, že je znázorňováno, předobrazováno a napodobováno v každém lidském sňatku, od onoho rajského až do těch, které velebí Starý Zákon, od inspirovaných alegorií svateb v této Staré Smlouvě až do Sedmé Svátosti nové úmluvy a mystických sňatků Evangelii, Epištol, Tajného Zjevení a historie novozákonních světců? Obraz manželství je *výsostný*: jím se začíná dějepis člověka na zemi a jím se končí, protože jím začíná věčný děj lásky mezi Bohem a člověkem v nebi. Stvořitel myslil mnohem déle při svém tvoření, než myslí lidé, kteří studují stvoření. Vodu stvořil jako jednu z podmínek života, olej jako lék, chléb a víno jako pokrm a nápoj, které posilují a obveselují srdce člověka. Člověka stvořil jako muže a ženu, jako princip moudrosti a síly, jako spoluprincip krásy a plodnosti. Stvořil člověka pro sebe, ale stvořil jej tak, aby člověk mohl pro Boha žít a měl zač Bohu děkovati, zač Boha ctít a jej

milovati. Katolická víra, otcové starověku, mniši středověku a bohoslovci novověku, ať to vypadá divně a ať to nesouhlasí s tolika pohanami, jimiž nás zahrnuli naši ostouzeči, ti všichni vědí a učí, že Bůh stvořiv přírodu, stvořil ji pro člověka, povoláného od počátku k nadpřirozenému řádu, a že právě proto povýšil i věci přírodní, vodu, olej, chléb a víno, i manželský sňatek za nástroje vyššího života a nadpřirozeného určení. V této řadě a v této ekonomii vystupuje i manželství té Panny královské, která ční nad veškerým světem hmotným tak vysoko a tak nedosažitelně, jako nebe ční nad zemí a duch nad tělem.

Proč se zjevuje Maria Panna v Písmě hned na počátku jako zasnoubená (Mt 1, 18; Lk 1, 27) a jako manželka (Mt 1, 20. 24), kdyby toto její označení nepatřilo k jejímu titulu a kdyby nevyjadřovalo její hodnotu, kterou má nad nevdanými, i její zvláštní počestnost, kterou vyniká nad vdanými? Svatba je dobrá příležitost k počátkům zázraků, a víno, kterým jest chudá svatba poctěna od Pána, jest dobrý náznak opojení, které jest základem tuhých obětí a trpělivého odumírání. Někteří proroci byli vyzváni Bohem, aby prorokovali svými sňatky; tak i manželství uzavřené mezi Marií a Josefem, bylo manželství *prorocké* a kázání, svědčící obrovské většině lidstva, protože většina lidstva

jest určena od Boha k tomu, aby žila v manželství a prorokovala svatbu věčnou a nepomíjející. Manželství Mariino s Josefem, přepokládáme-li prozatím, že bylo pravé, bylo vzorem a příkladem pro všechna manželství, protože bylo nejdokonalejší, nejpožehnanější a nejšťastnější. Jestliže Bůh sám chtěl, aby existovalo, třeba mu přičísti platnost zvláštní; bylo již tím samým svobodnější, pevnější a věčnější než jiná manželství, u nichž Boží určení není tak zřetelné, tak obzvláště předurčené. I stín nedokonalosti jest vyloučen z manželství Mariina, protože jen shoda s božskou vůlí, dokonalá poslušnost k Bohu, byla jeho pohnutkou a svobodnou příčinou. Manželství Mariino bylo však *dokonalé* ze samé vnitřní podstaty manželství. Každá věc jest tím dokonalejší, čím více vyhovuje svému účelu. Účel manželství však jest, aby člověk přicházel na svět počestně, byl vychován důstojně a procházel dobami slabosti a bezbrannosti bezpečně. Aby prvenství a přednost a vláda mužova v člověčenství byla viditelná a byla uznávána; aby čest ženy, útěcha rodičky a pomoc matce byly zaručeny, i aby v lůně rodiny bylo složeno a až do času uchováno tajemství milosti, kterou Bůh dává do vínku svým dětem, a nebylo ohrožováno dříve než člověk dospělý je mocen nasaditi všecku sílu, aby je podržel, obránil a rozhojnil. Aby

i původ člověka byl jistý, rodokmen bezvadný, rodové přednosti zděděny i zaznamenány, občanské zakotvení aby bylo spolehlivé, jméno určité, příslušnost nepochybná. Všech těchto účelů manželství bylo dosaženo v manželství Mariině a Josefově způsobem tak svrchovaným jako v žádném jiném případě, a při tom třeba říci, že v žádném jiném případě nebylo z vůle Boží manželství tak potřebné k dosažení vyjmenovaných účelů jako právě v tomto.

Je pravda, k žádnému z andělů neřekl nikdy Bůh: Ty jsi můj Syn, teď právě jsem tě zplo-
dil (Žid 1, 5), leda k Synu Mariinu, který tu-
díž nepotřeboval žádného jiného rodného listu,
kromě tohoto slova Písma, aby byl prvoroze-
ným ve cti nad všechny své bratry, nemaje po-
třebí žádného jiného uvedení na svět, žádné
výchovy a žádné ochrany. Ale ku podivu: Bůh
se podrobuje zákonu, který dal pro všechny lidi,
a stává se člověkem, nechce zůstávati bez lid-
ského řádu a mimo lidský řád. Tento řád jest
tak ustálený a vžitý, že by si lidé troufali sahati
ina Syna Božího, kdyby neměl v pořádku všec-
ky listiny svého lidského původu a kdyby ne-
rostl pomalu, v péči a kázni rodiny, pod štítem
otcovským a něhou matčinou, podrobenou ot-
covské moci. Manželská a otcovská autorita jest
věc tak veliká a tak potřebná světu, tak nevy-
hnutelná v Božím plánu přivést svět k spáse,

že jest potřebí, aby jí byla podrobena v řádném manželství i ta jediná hvězda vesmíru, která má jméno Maria, jakmile jest určeno a smluveno, že bude matkou. I když jest pannou před porodem, při porodě a po porodu, i když nepočala ani z tohoto, ani ze žádného muže, i když sama byla počata bez poskvrny a nepodléhá trestu Evinu, vyřčenému od Hospodina (Gen 3, 16), že muž bude nad ní tvrdě vládnouti, i když je skutečně a opravdově Matkou Boží, která převyšuje důstojností všecko kromě Krista, přece jest jako lidská matka Boží podrobena manželu jako hlavě a pánu, jednak aby byla prorokyní božského zákona o rodině, jednak aby nepřišla o zásluhu největší pokory, která jest podmínkou největší nebeské slávy (Mt 20, 26–28; Mk 10, 43–45; Lk 22, 26–27). Matka Boží nesmí nic věděti o vymanění ženy z mužovy pravomoci; vymanění neexistuje pro ženu, která chce, má býti nebo jest matkou lidského stvoření.

Vždyť ani čest Mariina, ani bezpečnost jejího vlastního života, ani bezpečnost jejího Dítěte, pokud chce míti účast na lidských osudech, ani břímě mateřské péče jakkoli sladké a dobrovolné, nemá se z vůle Boží obejít bez pečlivé a silné *pomoci* Josefovy, protože oba dva jsou příkladem a návodem milionům žen a milionům mužů, kteří nejprve chtějí, nutkáni přirozeností a Božím zákonem dobra obecného, a

potom jsou povinni žítí v manželství až do konce, neboť jen smrt má právo rozloučiti manželský svazek. Přidám k tomu i to, že budoucí dílo vykoupení Kristova nemělo býti ztěžováno a ztenčováno úklady ďáblovými. Ten neměl poznati příliš brzy vyjimečnost Kristova původu a hlavně neměl ji poznati jasně a bezesporně. I to se stalo za příčinou zdůraznění rodinných tajemství a rodinného mlčení; aby člověk rostl nenápadně a vystoupil celý v pravý čas, až ho nebude moci zlomiti nepřítel silnějšího. Konečně i rodokmen Kristův byl zajištěn jedině manželstvím potomka Davidova s dcerou téhož rodu, aby nikdo nemohl pochybovati o jeho mesiášském poslání, a aby každý byl přesvědčen, že jen tak má člověk vstupovati na svět, aby měl legitimní jméno, patřil jednomu domu jako rodnému domu, jedné obci jako rodné obci, jednomu kmeni jako rodnému kmeni, a jednomu národu jako svému národu. Co se děje mimo toto pravidlo, nenese dobrého ovoce, nebo jest výjimkou, která potvrzuje normu.

Dříve než můžeme bezpečně promlouvati o dokonalosti Mariina manželství a o tom, že bylo nejpožehnanější a nejšťastnější, vyšetřme to, co bychom zatím jen předpokládali, a hledejme důkaz, že manželství Mariino a Josefovo bylo manželství pravé a skutečné, třebaš výjimečné a zcela výsadní. Že bylo pravé, učí Cír-

kev a mohli bychom na tom přestat. Nikdo nemůže zvrátit to, co Církev obecně hlásá a co její služebníci káží věřícímu lidu, a nikdo není povinen shánět důkazy další a vybranější. V týdnu oslavy Josefa Ochránce čte se ve čtvrték na počátku první lekce druhého nokturnu, že »mezi Marií a Josefem bylo *nejpravější manželství*, uzavřené z Božího návodu«, a tato věc se činí jakožto jistá východiskem skvělého rozjímání svatého Bernardina Sienského o nevyrovnatelných ctnostech patriarchy Josefa Nazaretského. Nikdo nepochybuje o tom, že Církev není ukvapená a že se nedává překvapit ničím, co by někdo mohl považovat za nový objev a za věc, která ušla její pozornosti, pokud jde o záležitosti víry a mravů; spíše jest mít za to, že dovede nalézt a zvážit předem vše, co jest rozhodující pro její soud, a že se pak už nepotřebuje starat o to, zda prameny jejího rozhodnutí se ztrácejí nebo bývají zase znovu objevovány. Je-li Písmo, pod dohledem a autoritou Církve vzniklé, nikoli hlavní, ale přece přední a nejdůstojnější pramen jejích výměrů, bude nám zvláštním potěšením pátrat po tom, zda už ono přináší rozřešení otázky o manželství Mariině, a zda jest tak jasné, jako jest jasný výrok velikého ctitele Josefova, jež Církev zvolila za mluvčího.

Že Písmo dvakrát nazývá Marii Pannu za-

snoubenou, řekli jsme už na počátku článku. Zásnuby však měly u židů význam hlubší než mají u nás. Byly počátkem manželství se všemi jeho právy; snoubenci, i když ještě nežili spolu, měli už práva manželů a byli zavázáni k manželské věrnosti (Mt 1, 18–19; sr Lk 1, 27. 34.). Představuje-li nám tedy Písmo Marii jako pannu zasnoubenou, nemusilo již říkati více. Písmo však jest nadbytečné tam, kde jde o vyjádření pravdy důležité, a používá ještě jiných způsobů, aby nezamlčelo manželský stav mezi Marií a Josefem, mezi matkou Ježíšovou a pěstounem Ježíšovým. Nazývá především Marii výslovně *manželkou*, a to třikrát. U Mt 1, 20, vyzývá anděl Josefa, aby se nebál vzíti k sobě Marii, manželku svou. Přes to, že na ni obrací slova Isaiášova o panně počínající a rodící, nazývá ji manželkou, právě tak jako evangelista, který bezprostředně potom vypovídá, jak Josef odpověděl na výzvu andělovu a jak vzal k sobě manželku, s níž ani nikdy potom neměl manželského styku (Mt 1, 22–25). Evangelista Lukáš, který, jak jsme řekli, nazval v 1, 27 Marii snoubenkou Josefovou, nazývá později, po dokonalém Zvěstování, Vtělení a Navštívení (Lk 1, 28–56), tutéž Marii, těhotnou a blízkou porodu a cestující s Josefem Nazatetským do Betlema k nařízenému sčítání lidu, zasnoubenou manželkou Josefovou (Lk 2, 3–5). Písmo však

potvrzuje manželství Mariino také s druhé strany, totiž se strany Josefovy. Ačkoli Matouš ví dobře, že Josef nezplodil Ježíše a že u Josefa nelze opakovati slovo »zplodil«, jehož užil u všech patriarchů od Abrahama až do Jakuba, otce Josefa Nazaretského (Mt 1, 2–16), přece nazývá tohoto Josefa »*mužem Marie*, z níž se narodil Ježíš, jenž slove Kristus« (Mt 1, 16). Po druhé jmenuje Matouš Josefa mužem Mariiným v oné chvíli, kdy Josef, nedoveda si vysvětliti těhotenství Mariino, pomýšlí na to, aby i zákonu, i svému přesvědčení o nevinnosti Mariině a jejím tajemství učinil zadost tajným propuštěním, aby se nedopustil nespravedlnosti ani proti zákonu, ani proti ženě (Mt 1, 18–19).

Písmo však mimo to nazývá Josefa *otcem Ježíšovým*, ačkoli ví, že Ježíše nezplodil a že Ježíš jest Mariin záračný syn. Ježto však Ježíš není syn Josefův podle zákona levirátního,^{*)} jelikož nebyl zplozen žádným příbuzným Josefovým, není jiného vyhnutí, než že je synem Josefovým právem zákona manželského, podle něhož se dítky manželčiny, nepocházející z žádného jiného otce, přičítají manželovi, kte-

^{*)} Zákon levirátní zavazoval bratra (případně dalšího příbuzného) bezdětkova, aby si vzal vdovu po bezdětkovi a prvního syna z tohoto manželství pojmenoval po bezdětkovi (5 Mojž 25, 5.6; sr 1 Mojž 38, 8.9; Mt 22, 24; Lk 20, 28!)

rý jest buď jak buď otcem těchto dítek před zákonem. Ježíš jest tedy syn Josefův a Josef jest otec Ježíšův proto, že Maria, matka Ježíšova, jest manželka Josefova. Proto se také oba, Maria i Josef, nazývají *Ježíšovými rodiči*, aby i tímto způsobem bylo potvrzeno jejich manželství, jakožto zřízení, jehož přirozeným účelem a ovocem jsou děti. Josef se jmenuje v Lk 2, 5–7 v takové blízkosti blažené Bohorodičky, že nic není snažšího než nazvat ho otcem syna Mariina, ačkoli je z v. 7 zřejmo, že je to tělesně syn Mariin, nikoliv Josefův. Výslovně se uvádí Josef jako otec Ježíšův dále: I divili se otec jeho a matka těm věcem, které praveny byly o něm (Lk 2, 33), a Lk 2, 48: Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe. – Rovněž výslovně nazývá evangelista Marii i Josefa rodiči Ježíšovými v Lk 2, 41; Lk 2, 43; Lk 2, 48. Posléze se jmenuje *Ježíš synem tesařovým*, t. j. Josefovým v Mt 13, 55; v Lk 3, 23 a v Lk 4, 22.

Věcný rozbor pojmu manželství jest poslední z důkazů, že Josef a Maria byli živi v platném manželství od dob svého zasnoubení až do smrti Josefovy před veřejným vystoupením Ježíšovým. Manželství jest vytvářeno nikoli teprv manželským obcováním, nýbrž vzájemným *odevzdáním* a přijetím manželského práva, jehož vzájemné užití má přirozenou schopnost přivoditi na svět potomstvo. Manželství existu-

je tudíž hned po onom vzájemném oprávnění, i když nikdy nedojde k skutečnému užití práva, ať jest příčinou tohoto nepoužití událost fyzická (smrt), právní (rozluka manželství nedokonaného), nebo morální (vzájemné ujednání nebo slib). I když tedy říká evangelista Matouš (1,25) a naznačuje evangelista Lukáš (1,34; 3,23), že Maria a Josef tělesně manželství neužívali, byli skuteční manželé a vpravdě nerozdílná, vzorná a dokonalá manželská dvojice, která má právo na to, aby byla považována za vrchol všeho krásného, co manželství v sobě obsahuje podle prvotního božského ustanovení.

Manželství, které se zříká užití základního manželského práva za účelem zachování tělesné i duchovní neporušenosti, jest chvályhodné napodobení manželství Josefova a Mariina (tak zvané *josefské manželství*), ale nedosahuje ani jeho dokonalosti, ani jeho výsadnosti. Jest ode dávna sporná otázka, zda úmluva o trvalém neužívání manželského práva, přiložená oboustranně k manželskému souhlasu jako podmínka (srv. kán. 1092, 2°!), nezneplatňuje manželskou smlouvu vůbec; ale jistě jest platný sňatek, při němž se taková podmínka neklade, v jistotě, že k manželskému styku nedojde, nebo v důvěře, že druhý manžel svého práva neužije. Je-li však již sňatek uzavřen, a oba manželé učiní dobrovolně úmluvu o neužívání manželství,

buď tak, že se zaváže slibem, nebo tak, že učiní společné předsevzetí a opatření o zachování neporušenosti, manželství zůstává platné, nese s sebou všechny manželské povinnosti kromě těch, které se vztahují k plození dětí, a má jakožto svátost novozákonní (nebo svazek zvláště Bohem omilostněný) právo na všechny pomocné milosti, jež jsou potřebné k zachování i zbývajících manželských povinností. Nelze arci zamlčeti, že k josefskému manželství jest potřebí zvláštního Božího vnuknutí, zvláštního daru síly a zvláštní moudrosti i opatrnosti, které nejsou pravidlem, a že se úžasný rozdíl mezi svatostí Mariinou a Josefovou na jedné straně a obyčejnou ctností méně vyznamenaných křesťanů na druhé straně projevuje nezbytně i v manželství a manželském soužití.

NEJLEPŠÍ SNÁTEK

**Motto: Porodila Rodička Krále, jehož jméno jest věčné,
a požívajíc radostí mateřských se ctí panenství,
neměla sobě podobné ani před tím, ani potom
(2. ant. Chval Naroz. Páně)**

Manželství Marie Panny a svatého Josefa bylo *dokonalejší než kterékoli jiné manželství*, i než obyčejné manželství »josefské«. Od manželství Mariina bylo požadováno i přineseno potomstvo, a to nejenom jakékoli, nejen dobré nebo velmi dobré, nýbrž nejlepší, ba naprosto nejlepší. Tomuto manželství byla uložena věrnost, a tato věrnost byla osvědčena heroickým způsobem, protože přirozená pomůcka věrnosti, manželský život muže a ženy v jednom těle (Gen 2, 24; Mt 19, 4–6; Ef 5, 31), chyběla v manželství Mariině a Josefově úplně. Přes to byla i tomuto manželství přikázána nerozlučnost (Mt 1, 20), a tato nerozlučnost byla zachována, jak vysvítá z evangelií, po celý život Josefov, ano, jak dlužno souditi ze svátku svaté Rodiny Nazaretské, byla zachována tak, aby zůstala v platnosti i po celý život budoucí. Není to proti Mt 22, 30; Mk 12, 25; Lk 20, 34–36, protože Maria i Josef byli v ctnosti rovni andělům už na zemi, přes to že Církev učí od dob Augustinových i před tím, že k dobru každého man-

želství, i mimosvátostného, patří tři věci: plod života, věrnost v povinnosti, společné putování až do konce. Bez těchto tří věcí není manželství dokonalé, to jest takové, kterému by nescházelo nic, co patří k přirozenosti zákonitého manželského poměru. Manželství josefské nemá potomstva; tento nedostatek může býti vyvážen i překonán dobry vyššími, ale to jsou dobra, k nimž se manželství jako takové prvotně neodnáší. Ježto však může spolupůsobiti k tomu, aby tato vyšší dobra byla zachována a jiná získána, může býti josefské manželství – jako je vskutku bohozaslíbené panenství; – na vyšším stupni dokonalosti nadpřirozené než jest řádné, svátostné a plodné manželství obyčejné. Ale manželství Josefovo a Mariino jest dokonalé po každé stránce v tom, co patří vskutku k jeho dokonalosti přirozené i nadpřirozené, a stojí za to, abychom se zastavili u tohoto faktu poněkud déle, než abychom jej právě jenom konstatovali.

Dokonalost manželství Josefova a Mariina vysvítá nejlépe ze srovnání, které můžeme učiniti *mezi trojím nejuzornějším manželstvím*, které známe. První bylo mezi Adamem a Evou před jejich pádem, druhé hlavně mezi Jáchymem a Annou, třetí mezi Josefem a Marií. Prvé manželství bylo nesmírně dokonalé a spolu nejdokonalejší předobraz Krista a Církve. Mužo-

vo prvenství v tomto manželství bylo vyznačeno pozoruhodnými skutky Stvořitelovými. Hospodin Bůh to byl, který vnukl Adamovi touhu po ženě, po bytosti jemu podobné, která by byla jeho pomocnicí a jeho útěchou v osamělosti (Gen 2, 18). Bůh stvořiv člověka jako bytost pospolitou, nechtěl ho nechat dlouho samotného, nýbrž chtěl mu dáti tak dobrou společnost, aby dobro společnosti bylo založeno trvale a důmyslně. Adamova touha po ženě nebyla však vzbuzena ženiným zjevem a Adamovými smysly, nýbrž rozumem. Hlas Boží to byl, který mluvil člověku o ženě. Bylo to slovo Hospodinovo: »Není dobré člověku aby byl sám: učinme mu pomoc, která by mu byla podobná«. Bylo to poučení v příkladech, které Hospodin Adamovi předvedl v dvojicích různých živočichů němé přírody, aby v něm vzbudil představu bytosti jemu podobné, totiž bytosti lidské, rozumné, schopné doplniti člověka tak, aby mohl býti spokojen jak sám v sobě, tak v péči o zmnožení své bytosti na této zemi, aby ji ovládl podle Božího rozkazu (Gen 1, 28), i aby ji naplnil bytostmi sobě podobnými k rozmnožení Boží slávy (Gen 1, 26–28).

Teprve když měl Adam *rozumnou* touhu po pomocnici a jakousi její představu, stvořil Bůh první ženu, ale stvořil ji z prvního muže. To se nestalo u jiných živočichů, u nichž jest všecko

řízeno zákonem slepé, ale nevědomé poslušnosti, nýbrž jen u člověka, kde ten, kdo poslouchá, má vědět, proč poslouchá, a ten, kdo poroučí, má vědět, proč poroučí. V hlubokém spánku vynímá Bůh žebro Adamovi a vyplňuje kosti masem, to jest: látku vzatou z Adamova těla oživuje a uspořádá tak, aby to bylo tělo ženy. Vzdělává tedy z žebra Adamova ženu a přivádí ji k Adamovi, který podle vlité vědomosti své uhoduje smysl stvořitelského konu a poznává, že žena jest kost z jeho kostí a tělo z jeho těla; že musí navždy sloužit mužovi, protože je vzata z muže a pokud se týče přirozeného cíle, pro muže; že jest tak velice mužova a pro muže, tak velice závislá na muži a tak velice potřebná muži, že muž jest její bezprostřední účel a sama bez muže takřka nemá přirozeného účelu. Proto musí člověk, praví Adam z Božího vnuknutí, opustit otce i matku, a přidržeti se své ženy: pocházejí oba z jednoho těla, totiž z těla Adamova, a musí býti dva v jednom těle, protože k tomu jest žena stvořena, aby byla s mužem svým jedno tělo (Gen 2, 21–24).

Tento závěr druhé kapitoly první knihy Mojžíšovy opakuje evangelia i epištoly, a Pavel čerpá odtud své nádherné nauky o poměru muže a ženy v 1 Kor 11, 3–15. Patří však k slávě rajskeho manželství mezi Adamem a Evou i to, co se už nikdy potom neopakovalo, protože to

bylo ve své úhrnnosti ztraceno pádem prarodičů jednou pro vždy. Adam i Eva před pádem měli totiž, kromě nadpřirozené posvěcující milosti, také vzácné dary mimopřirozené, které u nich s milostí souvisely. Byly nevinní a neporušení (Gen 2, 25), *proští zlé žádostivosti*, onoho živého sklonu po dobrech tělesných (neb duchovních pod tělesnou způsobou), který jest u nás nezávislý na rozumové vůli. Nebyli bez vášní, které patří k přirozenosti člověkově; ale žádostivost u nich nepředbíhala rozum, ani příkazy vůle, nýbrž byla jich vždycky poslušna bez odboje a bez lítosti. Svatý Tomáš vykládá věc takto (1, q. 98, a. 2 ad 3): V prvých rodičích byla by bývala smyslová rozkoš tím větší, čím by byla přirozenost čistší a tělo citlivější; ale žádostivost nebyla by se vzpínala tak nezřízeně po rozkoši, kdyby byla bývala řízena rozumem. Rozum arcí nepůsobí, že by rozkoš smyslů byla menší; ale byl by působil, že by žádostivost nebyla lpěla na rozkoši nemírně.. Střídmý člověk na příklad nepožívá skrovného pokrmu s menší rozkoší než člověk obžerný, ale jeho žádostivost méně ulpívá na rozkoši jedení.

Kromě svobody od zlé žádostivosti měli první rodiče také dar *nesmrtelnosti* a neporušitelnosti. Jestliže přestoupení zákazu požívati ovoce ze »stromu vědění dobrého a zlého« přinášelo dle

Boží předpovědi smrt těla i duše, zaručovala poslušnost k tomuto zákazu a poslušnost k příkazu požívatí vedle obvyklého pokrmu také ovoce se »stromu života« neustálé obnovování sil v člověku posvěceném a neporušeném. (Gen 2, 17; 3, 2.3; 3, 19–22; sr Moudr 1, 13–16; 2, 23–24!; Řím 5, 12n; sr 6, 23; 8, 10; 1 Kor 15, 21; Gen 2, 16; 2, 9; 3, 22). Konečně měli Adam a Eva rozum jasný a *vědomosti* vlité, nikoli získané teprv pracně naukou neb zkušeností. Měli vynikající znalost věcí náboženských a mravních a náležitou znalost věcí přírodních, jak svědčí Gen 2, 19–20. Nemohli vůbec pokládati, pokud šlo o poznání čistě přirozené, věc klamnou za pravou, věc nejistou za jistou; bránila jim v tom chytrost ducha, vlitá vědomost i ochrana Prozřetelnosti, která zdržovala od nich v stavu nevinnosti vše, co bylo tomuto stavu na odpor. Adam i Eva i jejich potomci byli určeni k nerušenému štěstí už v tomto životě také všemi oněmi zevnějšími podmínkami životními, které nazývá Písmo jedním slovem »Ráj«. Byli by rodili děti v milosti posvěcující, děti bez zárodků zlé žádostivosti a obdařené touž tělesnou nesmrtelností, která patřila jim samým. V tom by byli stejně vyznamenaní všichni lidé po nich, a bylo by od nich ode všech, pokud by osobně nezhřešili, vzdáleno vše, co se nesrovnává s lidskou důstojností a Bohem udělenou blažeností.

Ale dokonalost prvních manželů i prvního manželství byla *podmínečná*: byla připravena se strany Boží, ale se strany člověkovy byla uskutečněna nejvyšším způsobem až druhým Adamem, to jest Kristem, v jeho poměru k Církvi, ke shromáždění všech věřících v Kristu. První Adam však již v stavu nevinnosti nejednal podle toho, jak by bylo lze očekávat od muže, jenž měl býti vděčen Bohu za tolik darů nadpřirozených, mimopřirozených i přirozených, a jenž měl vědět, že on a nikdo jiný jest odpověden i za činy ženy, jakožto bytosti jemu poddané. Po společném pádu, způsobeném ješitností Evinou a pýchou Adamovou (Gen 3, 1–6), který podnícen vyhlídkami na povýšení do božského stavu, uposlechl své ženy, aby neuposlechl svého Stvořitele (Gen 3,6; 3,17), bylo manželství patriarchů více nebo méně plno lidské slabosti a jest až dosavad i u lidí celkem spravedlivých. U těch pak, kdo nežijí z víry, vede manželství i v normálním případě ku všeobecné zkáze či potopě (Gen 6, 1–13; Lk 17, 26–27), nebo k opěťované ďábelské hře (Tob 3,8; 6, 14–17), a v případech horších, kde se ani hrubý manželský zákon nezachovává, ke zvrácenostem, trestaným od Boha pohromami ještě tvrdšími než jest obyčejná, nepřilíš bolestná smrt. Takto věc, která nepotřebovala (Gen 2, 25) u prvních manželů studu jako ochrany před

hříchem a přikrývky přirozené nezřízenosti (Gen 3, 7.21), byla po pádu tak velice znehodnocena vyzdvižením tělesného prvku, že se stala přes svou trvající přirozenou dobrotu a účelnost nositelkou bezmilosti a dědičné poskvrny, protože je ve svém nynějším nižším charakteru, i když může býti znovu částečně vyrovnán svatostí a ctností, trvalým a nezahladitelným důkazem (Gen 3, 10–11) prvotního poklesnutí lidstva.

Jediný případ, kde ovoce manželského konu nebylo postiženo dědičnou kletbou a kde se asi uplatnil zvláštní ochranou Boží odlesk prvotní rajske cudnosti se strany rodičů, jest početí Marie Panny v manželství *Jáchyma a Anny*, které se tímto způsobem vřazuje mezi sňatky zázračně omilostněné a zaujímá uprostřed nich místo nesporně nejčestnější. Tento manželský pár, obdařený neposkvrněným dítětem Marií a pak snad ještě jinými dětmi (sr Jn 19, 25!), i když neznáme na jisto ani jmen rodičů, ani vlastní historii jejich neobyčejného vyznamenání, jest nepochybně jeden z největších vzorů manželských a podoben nejspíše těm vynikajícím dvojícím mužů a žen, které nám s pochvalou představuje svaté Písmo. Jsou to zejména Abrahám a Sára, matka Izákova (Gen kap. 11–23; Is 51, 2; Řím 4, 18–22; 9, 6–10; Žid 11, 11–12; 1 Petr 3, 5–6), Izák a Rebeka, druhá, jíž se dostalo jedi-

nečného božského zaslíbení (Gen 25, 21–26; Řím 9, 10–13), Manue a jeho žena, matka soudce Samsona, předobrazu Kristova (Soud kap. 13 a násl), Elkana a Anna, matka proroka Samuele, velikého předobrazu Spasitelova (1 Král kap. 1–3), Zachariáš a Alžběta, matka předchůdce Páně, Jana Křtitele. (Lk 1, 5–25; 1, 36–37; 1, 39–80). Ale rodiče Mariini vynikli nad všechny právě jmenované plodem nesmírně znamenitějším, který nebyl žádný pouhý služebník Boží nebo předobraz Kristův, nýbrž slavná budoucí matka Mesiášova, ideál svatosti, královna lidí i andělů. Ve všech těchto manželstvích vstupuje do popředí ctihodnost manželova i dobrodějné povolání manželčino, podíl obou manželů a rodičů na příští velikosti potomstva a obzvláštní zalíbení Boží na dvojím člověku, hledajícím upřímně a prostě Božího zalíbení.

Naproti tomu bylo manželství Josefovo a Mariino opatřeno nejen všemi znaky pravého a dokonalého manželství, nýbrž nad to ozdobeno přednostmi, jakými se nemůže pochlubiti ani žádné jiné manželství, ani panenství nebo panictví. Bylo to manželství *veskrze panické a panenské*, ale nikoli neplodné. Bylo plné panensky čisté intimity a vroucnosti, ale bez jakéhokoli nebezpečí pro tento vyšší stav hierarchické bohoslužebnosti. Maria neměla na sobě dědičného hříchu a jeho následků, Josef pak byl zbaven

zlé žádostivosti jednak výsadou svého vyvolení za Snoubence Panny, jednak působením jejího příkladu, její neposkvrněné a neporušené lásky, i jejího božského, všemohoucího Dítěte. Veškerých dokonalých *výhod* manželství byli Josef i Maria účastni: jejich nerozlučnost byla větší a pevnější než u jiných manželů, protože byli přivedeni k společné pouti nejzvláštnějším Božím určením; jejich věrnost odpovídala věrnosti jejich duchovní úrovni, nad níž nebylo nikdy větší u žádného lidského ženicha a u žádné lidské nevěsty; jejich plodnost byla v tom, že tentýž tělesný Syn Mariin a zákonný Syn Josefův platil více než veškeré ostatní potomstvo Adamovo, více nejen co do spočítaného množství, nýbrž i co do nevyjadřitelné a nedostižitelné hodnoty.

Bylo vskutku *požehnané*, i nejpožehnanější toto manželství, jak svědčí obě bohonadšená slova, Gabrielovo a Alžbětino. Sjednocují se v tom, že Maria, o níž oba vědí, že jest manželkou Josefovou, jest nejpožehnanější ze všech žen, protože plod života jejího jest Ježíš, Spasitel lidí i andělů, Syn Boží právě tak jako Syn Davidův. A manželství Josefovo i Mariino bylo *šťastné*, ba nejšťastnější, protože ani ono rajské štěstí prvých manželů, Adama a Evy, nemluvě o manželstvích, která následovala po největším neštěstí, jež dějiny znají, nevlastnilo Původce

vší blaženosti, Boha živého a pravého, způsobem tak nevýstižně případným a dokonalým, jako ho v skutku vlastnili Maria a Josef v lůně svaté rodiny Nazaretské.

NEJŠTASTNĚJŠÍ DVOJICE

Na námitku, že manželství nazaretských občanů, Josefa a Marie, nemohlo býti šťastné v obyčejném lidském smyslu, nebo že nemůže býti tím, čím má býti v hagiografii manželský stav svatých osob jakožto příklad po výtce hodný *následování*, třeba odpověděti dvojím způsobem. Předně nejde o to, abychom hledali u Josefa a Marie lidské štěstí v ubohém, všedním, dobrém nebo i velmi dobrém smyslu, když je v jejich manželství můžeme nalézt v nejvyšším možném smyslu. Ani Kristus, požívající po celý svůj lidský život blaženého patření, nebyl podle běžného názoru ten člověk, který by měl býti počítán k nejšťastnějším, ač jediný okamžik této blaženosti převyšuje všechno štěstí, které lidé znají. Právě tak možno říci, že účel hagiografie není, aby stupeň následování svatých byl co možná nejnižší, nýbrž spíše aby byl co možná nejvyšší. Jestliže v obojí příčině není možné obyčejným lidem dosíci stupně ctnosti a blaženosti, jaký byl vyhrazen a jakého s Boží pomocí i vlastním úsilím dosáhli Maria Panna a po ní svatý Josef, ať se klanějí i tomuto úradku Božímu a radují z vyvolení druhých, a ať nejsou nespokojeni stupněm, kterého mohou s menšími oběťmi dostoupiti oni.

At však vědí, že toho dobrého a vzácného, čeho lze následovati v životě Mariině a Josefově, jest tolik, že i dost nepatrný díl této nadprůměrné duchovní velikosti znamená značný stupeň svatosti a příslušného nároku na blaženost, která nás čeká v životě budoucím.

Nelze ovšem namítati nic proti těm, kteří tvrdí, že *žádoucnost* muže pro ženu a *žádoucnost* ženy pro muže, slovem: radost muže z ženy a radost ženy z muže, jest nezbytnou a opravdovou podmínkou manželského štěstí. Sirachovec sám to prohlašuje o ženě slovy neobojetnými (25, 8a; 26, 1–4; sr 1 Kor 11, 7c!) a Píseň písni právě tak o ženě (4, 1–15), jako o muži (5, 10–16). Říká-li alegorická nevěsta Velepísně (5, 16), že její milý jest »všecek žádoucí« (totus desiderabilis), prosí naopak Církev v mešní oraci za nevěstu, aby byla milá či žádoucí svému muži (sit amabilis viro suo ut Rachel). Takový je zákon manželský, nemyslíme-li ani na to, že jak muž, tak žena musí více méně hleděti s rozvahou k tomu, aby se líbil jeden druhému i za cenu toho, že mají pak méně času na věci čistě božské (1 Kor 7, 32–35). Josef a Maria však jsou onou řídkou výjimkou, že majíce Krista ve svém středu, »starají se o věci Páně, kterak by se zalíbili Pánu« (tt 7, 32b), aniž jsou proto jeden druhému lhostejní, jeden pro druhého nežádoucí.

Láskyhodnost Mariina byla zřejmá mnohým lidem, kteří ji znali jen povrchně a jimž nepatřila podle přísné a závazné manželské smlouvy, a zrovna tak, třebaš v míře jiné, byla Marii zřejmá láskyhodnost jejího Snoubence, zvláště když věděla, že jí ho uchystal Ten, jehož nejvyšší službě se zasvětila bez výhrady. Ovšemže žádoucnost manželova jest u těchto dvou duší nebesky panenských *jiná a vyšší* než u lidí obyčejných, avšak proto nikoli méně silná nebo méně odpovídající lidské přirozenosti, než spatřujeme u lidí, kteří nejsou řízeni a neřídí se sami hledisky tak svrchovaně nadpřirozenými jako Maria a Josef. Pravidlo manželské žádoucnosti je prosté: jest toho druhu, jakého jest duševní a duchovní chápavost a jakého jest mravní cena obou manželů. Již se stanoviska přirozeného není tělesná krása hlavním a předním základem líbivosti pro člověka s vyšší inteligencí, a čím větší a hlubší jest tato intelligence, tím větší a pronikavější půvab má pro něj krása duševní, pokud s ní není zevnějšek v rozporu příliš příkrém a příliš křiklavém. Obrátíme-li tuto zásadu na Josefa Nazaretského a Marii Panu i po stránce duchovní a najmě po této stránce, nebudeme se diviti, řekne-li se, že ani Josef neviděl svou Snoubenku pro sebe jinak než nejvyšší žádoucí a láskyhodnou, ani Maria že nemohla pro sebe nalézti Snoubence, jenž by

jí vyhovoval lépe a skvěleji vzhledem k tomu poslání, povolání a stavu, k nimž ji Bůh určil.

Láskyhodnost manželů Josefa a Marie byla *dána tím*, co v době sňatku o sobě věděli, protože to mohli vědět. Věděli o sobě především, že pocházejí oba z královské krve Davidovy a že tak shromáždili v sobě přednosti všech vznešených předků Davidových, Adamem počínaje. Měli všecka zaslíbení daná Davidovu domu a všecku naději, že se na nich splní tak či onak, protože čas naplnění slibů se zřejmě přiblížil. Obojím způsobem, jak tradiční péčí rodu, tak Božím působením připravovaly se i přirozené vlastnosti obou potomků Davidových nejvýš dokonale a vybraně, a lze mít za to, že nebylo nikdy páru podobného této skvostné dvojici a že žádná pravá a skutečná sláva sva-
teb nechyběla jejich svatbě a jejich sňatku. Josef mohl vědět a věděl od anděla, že *Maria* jest nejen neposkvrněná, bezhříšná a neporušitelná Panna, nýbrž i plná veškeré milosti a požehnaná mezi všemi ženami. Věděl záhy, že jest matkou dlouho čekaného Mesiáše a Syna Božího, matkou, o níž nejenom Alžběta, nýbrž i on sám může říkati týměž právem: »Matka Pána mého!«
– Mohl tedy nazývati Marii svou »paní« s mnohem větší důsledností, než ostatní mužové říkají ze zdvořilosti »paní« svým manželkám, ačkoli spíše ony jsou řádem Božím povinny říkati svým

mužům, můj »pán« po krásném příkladu Sárině (1 Petr 3, 6). Maria naopak věděla a musila věděti o královských nárocích prvorozence *Josefa*, i když on sám na ně nemyslel, jako ani ona nemyslela na svá práva. Věděla však také o čemsi ještě větším u tohoto muže, o jeho spravedlnosti veliké »jako hory Boží« (Ž. 35, 7), spravedlnosti vyvýšené nad všeliký rozruch citu, nad všecken lidský ohled i nad veškerou zákonitou farisejskou strohost. Je-li spravedlivý ten, kdo činí spravedlnost (1 In 3, 7), byl Josef očividně spravedlivější nad jiné lidi, protože spravedlnost byla jedinou pohnutkou jeho jednání, jediným rozhodčím jeho činů a opomenutí (Mt 1, 19).

Kdo by byl tedy mohl větším právem než Josef, kdyby tyto projevy nebyly zmenšováním věci, říkati *své choti* verše vypůjčené z Velepísně:

*Jak jsi krásná, má přítelkyně,
jak jsi krásná.*

*Tvé oči jsou jako holubičí, svítící pod závojem,
tvé rty jako purpurová páska,
tvá ústa půvabná,
tvé hrdlo jako Davidova věž, s tisíci pavéz!*

*Tvůj hlas jest libý,
tvá tvář je spanilá.*

*Jsi nejkrásnější, má přítelkyně,
není na tobě vady!*

*Zraňuješ mé srdce, má sestro choti!..
Tvá láska je sladší nežli víno.*

*Jsi uzamčený sad, studánka pod pečeti
háj rozkošný a plný plodů,
les vůní nejdražších a nejvzácnějších!*

*Jsi sestra má a přítelkyně,
má holubice čistá,
má nejkrásnější žena!*

A kdo by mohl stejně jako Maria říkati o Josefovi, zářícím nevinností a majícím právo na roucho nachové, slova téže Písně:

*Můj milý jest bílý a červený,
patrný mezi tisíci!?*

*Postava jeho jest jako Libán,
nádherná jako cedrový strom.
Jeho ústa jsou sladká,
všecko na něm jest líbezné!*

Všecky chvály Písma o spravedlivých mohla Maria zpívati o Josefovi, aniž bylo nebezpečí, že řekne příliš mnoho, protože tento jediný

Spravedlivý byl spravedlivější než všichni, kteří předcházeli před ním, a o něm více než o komkoli platí to, co tvrdí o spravedlivých Žalmy (36, 21.29.30; 91, 13), Přísloví (Přisl 10, 20.31.32; 11, 28.30; 13, 5; 15, 6.8.19.28; 18, 17; 21, 15; 28, 1; Moudr 3, 1; 5, 16), Proroci (Is 26, 7; Hab 2, 4), Apoštolé (Řím 1, 17; Jak 5, 16b) i Kristus v evangeliu (Mt 13, 43); jenž o nich říká, že »se budou stkvíti jako slunce v království Otce svého«, protože on sám se někdy nazývá prostě spravedlivý (Is 53, 11; Mt 27, 19.24; Sk 3, 14; 7, 52; 22, 14).

Josefovo poznání o výtečnosti Mariině a poznání Mariino o výtečnosti Josefově bylo pravdivé, a radost z pravdy věcí jest radost pravá. Josefovo zalíbení na vlastnostech Mariiných a zalíbení Mariino na vlastnostech Josefových bylo řízeno rozumem a účelem, bylo nezištné, ale přátelské, bylo provázeno citem ryzím a čistým a uspokojením dokonalým. Ale jest ještě jedna podmínka manželského štěstí, která nespočívá v kráse ženy a v síle muže, nýbrž *v radosti manželů z jejich dítěte*, v radosti otcovské a v radosti mateřské. O této radosti mluví mudrc v Příslovích a Církev ji doporučuje v Introitu mše o svaté Rodině v neděli po Zjevení Páně. »Poslouchej otce, který ti dal život, nepohrdej matkou, která zestarala! Pravdy dobývej, ale neprodávej: po-drž pro sebe moudrost, kázeň a důvtip! Jásati

bude otec dobrého syna, a rodič moudrého smí se radovati. Tak ať se těší otec tvůj a matka, a ať plesá nad tebou ta, jež tě porodila.» (Přisl 23, 22–25). Hle, jak jest vytčena nejvyšší radost rodičů, vrcholící ve správné výchově dětí, radost zajisté více duchovní než tělesná, ale vždycky příkladně lidská! Svatopisci pokládali za svou povinnost, aby zvláště tuto radost rodičů Ježíšových vyzdvihli a zdůraznili (Lk 2, 39–52). Avšak ani to, co patří k tělesné radosti rodičů nad plodem jejich života, nebylo odňato Marii a Josefovi, jak Písmo aspoň naznačuje slovy: Dítě pak rostlo a sílilo (Lk 2, 40a), nebo slovy: Synu, co jsi nám to učinil? Hle, otec tvůj i já s úzkostí hledali jsme tebe! (Lk 2, 48).

Že Maria měla všechny *mateřské city* vůči svému synu a že je měla v silnějším stupni a lepší jakosti než jiné matky, plyne nejen z toho, že byla matkou lidské přirozenosti božské osoby, nýbrž i z toho, že tuto lidskou přirozenost, pokud šlo o její hmotnou podstatu, dala svému synu samojediná, bez jakékoliv pomoci a vůle lidského otce. Církev pěje proto o ní v Chválách vánočního Oficia: Měla radosti matky se ctí panenství, a nikdo jí v tom nikdy nebyl roven (2. antifona). Žádná jiná žena totiž, kromě ní, nemohla spojit vroucnost neporušeného panenství s výlučnou mateřskou oddaností k svému dítěti, protože u každé jiné ženy jest afekt

rozdělen, vzdání bytosti rozdvojeno. Ježíš však byl tělesně celý Mariin, jako její tělo neposkvřené patřilo výhradně mateřskému úkolu s vyloučením tělesné funkce manželky, která zůstávala Pannou, ba stávala se Pannou neproměnitelně pro všechny věky. Josef naproti tomu nebyl spolutvůrcem těla Ježíšova, protože nebyl tělesným otcem Ježíšovým. Byl však od počátku ochráncem tělesného života Kristova a stal se velmi záhy jeho skutečným a opětovným zachráncem.

Byla tedy *rodičská úloha* Josefa a Marie rozdílná proti funkci jiných rodičů, ale nikoli tak odlišná, aby se nemohli oba nazývati rodiči Ježíšovými. Úkol rodičů jest nebetyčný: jsou jakožto spolutvůrcové člověka podobni Bohu Stvořiteli, nikoli andělům, kteří jsou jen dáváni člověku za průvodce (Gen 1, 26–27; Žid 1, 14). Rodiče jsou vyvoleni k tomu, aby z Boží vůle – pokud to na nich záleží – poskytovali Bohu příležitost k stvoření nového člověka, protože Bůh musí stvořiti jeho tvárný princip, lidskou duši, a vdechnouti ji takofka tímže způsobem do hmoty, jako to učinil při stvoření prvního člověka (Gen 2, 7). Maria Panna sama a jediná poskytla Duchu Božímu příležitost k vdechnutí Kristovy duše do těla z jejího těla, a ona sama a jediná má v tomto smyslu přirozené právo lidského rodiče k svému nevyslovitelnému plo-

du. Josef není spolutvůrcem žádného těla, ale není ani principem žádné jeho úhony, jako jest po pádu Adamově každý jiný z lidských otců. Jest však manžel Mariin a jest ochránce a zachránce dětského života Ježíšova, a touto zásluhou vstupuje pevně na místo otcovské, které je vzhledem k hodnosti tohoto Dítěte nejvyšší otcovské místo na této zemi.

Povolání Josefovo za strážce svaté Panny a za pěstouna Ježíšova staví nad všecku pochybnost Josefovy *otcovské city* k Božskému Dítěti a v této věci není potřebí tvrditi nic více a nic méně než co tvrdí Církev v své liturgii o svatém Josefu, jehož si i ona sama zvolila za svého Ochránce. »Josef choval ke Kristu nejhoroucnější lásku. Když držel Krista v loktech nebo hovořil s ním, zdaž mu nevnukal a nevtiskoval Kristus, ať malý či velký, nevyslovitelné pocity blaha, a zdaž líbeznost Kristova nepůsobila naň zevně spolu se synovskými pohledy, synovskými slovy a synovskou přítulností? Kolik sladkých polibků obdržel od něho Josef? S jakým potěšením slyšel, jak Maličký žvatlá jeho jméno a nazývá ho otcem, jak se vrhá k němu, aby mu dal pocítiti rozkoš svého obětí? Když šli a Dítě bylo větší a unaveno chůzí, Josef měl soucit s hošíčkem a brával jej do své náruče, aby si odpočinul. Byl strhován k Ježíšovi vši proměňující náklonností jako k nejdražšímu

děcku, které obdržel v své panenské choti skrze milost svatého Ducha.« (5. lekce 2. dne oktávu svatého Josefa, z řeči svatého Bernardina Sienkého).

»Proto nejmoudřejší Máti Ježíšova, která věděla o této jeho srdečné náklonnosti řekla Synu svému, když ho opět našli v Chrámě: Synu, proč jsi nám to učinil? Hle, otec tvůj a já s úzkostí hledali jsme tebe! – Abychom rozuměli tomu slovu, třeba vědět, že Kristus vzbuzuje u lidí dva druhy chutí: *radosti a žalosti*. Ježto tedy svatý Josef byl zázračně účasten tohoto obojího pocitu, proto jej blahoslavená Panna nazývá mimořádně otcem Kristovým. Činí tak, pokud se o tom čte v Písmě, pouze na tomto místě; protože cit bolesti, který projevil Josef nad ztrátou Ježíšovou, ukázal, že jest v něm pravá otcovská láska k Ježíšovi. Jestliže podle lidských zákonů, od Boha schvalovaných, může cizí člověk přijmouti za syna kohokoli, mnohem více může Syn Boží, daný Josefovi v jeho nejsvětější nevěstě pod obdivuhodným tajemstvím panického manželství, býti považován za jeho syna a nazýván jeho synem, když vůči tomuto milovanému Ježíšovi zakoušel Josef jak otcovské lásky, tak otcovské bolesti« (Tamtéž, 6. lekce).

NEJVZORNĚJŠÍ SOUŽITÍ

Manželský řád v sňatku Josefově a Mariině, tak podivuhodném a výjimečném, neutrpěl újmy ani po stránce právní, ani po stránce mravní. Všecko nutné a svaté, co se uvádí v mešní oraci za křesťanské snoubence, kteří přijali sedmou svátost, osvědčilo a naplnilo se i v manželství Josefově a Mariině. Josef stvořený nezávisle na ženě k podobenství Božímu (Gen 1, 26; 1 Kor 11, 7), zachovává svůj svrchovaný obraz jako zplnomocněný zástupce Boha Otce vůči Marii i vůči jejímu Synu. Dostává pomoc neodlučitelnou v Marii, aby jakožto její muž byl aspoň právním, když ne tělesným počátkem jejího požehnaného plodu. Znázorňuje jako nikdo jiný ze smrtelníků, spolu s Marií, tajemství Krista a Církve, které jest závěrečným a účelovým tajemstvím Božího vtělení v člověka. (Zj 21, 2–4; 21, 9–14). Maria Panna se své strany naplňuje rovněž všechny náležitosti snubní modlitby: Bůh to jest do slova, který ji dává Josefovi za ženu (Deus, per quem mulier iungitur viro!) a který i tentokrát zakládá společnost, v níž dítě k radosti rodičů počestně přichází na svět (Deus, per quem societas principaliter ordinata benedictione donatur). I zde nevěsta, pravá »služebnice Boží«, »prosí Boha o ochranu«, vstupujíc

do manželského sňatku. »Vchází v poddanství lásky a pokoje, vdává se věrná a čistá v Kristu«, aby přes osobní výsady »zůstala následovnicí svatých žen, milá muži svému jako Ráchel, moudrá jako Rebeka, na dlouho živa a věrná jako Sára«. Dábel s ní neprovádí žádné rejdy (nihil in ea ex actibus suis auctor praevaricationis usurpat), »zůstává ve víře i v přikázáních, má muže jednoho, zdržuje se dotyků nedovolených, ohrazuje se silou kázně« jako slabá, jest »důstojná skromností, ctihodná cudností, vzdělaná nebeským učením«. Jest »plodná v potomstvu, poctivá a nevinná«, vejde jistě »v odpočinutí Blažených a do království nebeského«. Je-li řečeno o Mesiáši (Is 53, 10; sr 53, 12!), že za svou smírnou obět obdrží potomstvo mnohé, lze říci o »rodičích tohoto Krista, že i oni spatří syny Syna svého nejen »do třetího a čtvrtého pokolení«, nýbrž od pokolení do pokolení.

Ta okolnost, že Josef a Maria vyhovují všemu, co se praví o manželech, způsobem vznešenějším, nemůže býti příčinou, abychom jich nenásledovali. *Třeba je následovati* podle vlastní možnosti: buď panenstvím a panictvím, nebo manželstvím, a i tímto jak jenom lze dokonale, buďto manželstvím panickým a panenským, nebo manželstvím plodným. Jen Josef a Maria měli výsadu manželství zároveň panenského i plodného, ostatní lidé se musí spokojiti tou

nebo onou předností. »V pravdě mají, praví Lev XIII. v V. lekci o svaté Rodině, otcové rodin v Josefovi nejzářnější příklad bdělosti a otcovské prozíravosti; matky pak mají v nejsvětější Panně Bohorodičce vynikající vzor lásky, skromnosti, poddanosti ducha a dokonalé věrnosti.« – Jest pravda: následovati jiných svatých manželů než Marie a Josefa zdá se snazší a bližší; Josef a Maria se vznášejí ve výši, přiměřené Ježíši Kristu, Synu Božímu, jenž sestoupil s nebe do lůna panny, zasnoubené muži, jenž jí nepoznal ani před porodem, ani po porodu. Ale což není snazší viděti ctnosti viditelnější a dáti se unášeti k heroickému zachovávání toho druhu ctnosti, který jest přiměřen našim silám a účelnosti našeho stavu? Je-li pravda, že uctívá a oddaná víra ve vznešenost posvátného panenství nad stav manželský, uzavřený v této truchlivé bídě zděděného zranění, jest podmínkou manželského štěstí i manželské dokonalosti, bude manželství panického Josefa a Marie Panny zrcadlem dobroty manželů i jejím měřítkem. Stenáním po vyšším stáváme se lepšími, i když prozatím konáme jen dobré. Pokora může doplniti naši prostotu k záslužnosti skutku andělské.

Čeho mohou z manželství Josefova a Mariina následovati všichni manželé, jsou vlastní či specifické *ctnosti manželské*, které potvrzují man-

želský právní řád a vytvářejí mravní krásu manželství. Lze je shrnouti v jednu: manželskou vzájemnost, a rozvésti ve tři: vzájemný souzvuk, vzájemnou lásku, vzájemnou pomoc. Manželský *souzvuk* jest ochotné přijímání úkolů, vyhrazených manželským řádem právě jednomu a nikoli druhému pohlaví, a bedlivé zachovávání přirozených práv či nároků pohlaví druhého. Bdělost a prozíravost otce rodiny, o níž mluví v liturgii Lev XIII., slovem ona starost, která předpokládá větší fysickou sílu i schopnost rozumného rozhodování, byla v svaté Rodině vyhrazena Josefovi právem přirozeným i zvlášť uděleným, a nikdo více než Maria sama jakožto manželka nestřežil toto právo Josefovo, právo spojené s první důstojností v rodině jako takové, právo živě a stále respektované Tou, která je vzorem veškeré dokonalosti přirozené i nadpřirozené. Ani ve chvíli bolesti, která se jí jakožto jediného tělesného rodiče Ježíšova týkala nejcitelněji, nezapomíná Maria na správné pořadí v souhře, a nejen že nepomíjí slovo »otec«, nýbrž ani nezapomíná na jeho místo. »Synu, co jsi nám to učinil? Hle, otec tvůj a já s úzkostí hledali jsme tebe!« – V tomto manželství není tedy toliko zachovávána zásada doplňování, nýbrž i pořádku: mužná a svrchovaná péče o rodinu jest vyhrazena Josefovi, a evangelia ukazují, jak ji Jo-

sef vykonává se samozřejmostí, kdežto něžná péče ženy a matky jest vyhrazena Marii Panně, i se zásluhou poslušnosti a nejochotnější poddanosti k manželu.

Vzájemná láska mezi panenskými manžely Josefem a Marií byla největší láska, kterou poznala země mezi dvěma nejlepšími lidmi. Josef měl proč milovati svou královnu a paní, svou jedinou na nebi i na zemi, svou sladkou Madonu, největší zázrak čistoty a oddanosti. Měl ji proč milovati, protože mu dala i Dítě tak nekonečně vznešeným způsobem, který oslavil nejenom ji, nýbrž i jeho samého. Dítě nejsladší a největší, korunu všeho stvoření a dobyvatele nejvyššího trůnu. Maria však měla proč milovati Josefa, protože ani jemu nebylo rovného mezi všemi muži, co jich dotavad země vydala, a pověření, jehož se mu dostalo od Boha, zdali nebylo po jejím Božím mateřství nejvyšší úkol, jakým byl člověk vyznamenán? »Ježto v manželství nastává tak veliké spojení duší, že se ženich a nevěsta nazývají jednou osobou, aby se vystihla nejvyšší míra této jednoty, kterak by se mohla domnívati rozumná mysl, že Duch svatý spojil tak velikou jednotou duchu tak vznešené Panny s nějakou duší, nebyla-li jí co nejvíce podobna v konání ctností?! Pročež věřím, že tento svatý muž, jménem Josef, byl v panictví nejucudnější, v pokoře nejhlubší, v lásce

k Bohu a k bližnímu nejhoroucnější, v nazírání nejvznešenější. A poněvadž Panna věděla, že tento člověk jí byl dán od Ducha svatého za snoubence, aby jí byl věrným a spolehlivým strážcem v jejím panenství a aby s ní měl účast v lásce a náklonnosti k božskému Dítěti i v ochotné a pilné péči o ně, věřím, že tohoto svatého Josefa milovala nejupřímnější láskou a veškerou vroucností svého srdce« (IV. lekce 2. dne oktávu s. J.).

Vzájemná pomoc byl cíl této podivuhodné a zvláštní manželské jednoty, protože právě pro tuto pomoc stvořil Bůh člověka jako muže a ženu (Gen 2, 18; 1, 27). Zdálo by se ovšem, že zde byl pořad obrácen, protože Eva byla stvořena pro Adama, kdežto zde bychom byli poukání věřiti, že Josef byl stvořen pro Marii. Avšak i Josef byl stvořen pro Boha, a to jak neviditelného, tak viditelného, aby se naplnilo podobenství (Gen 1, 26; 1 Kor 11, 7); a třebas byl povolán k tomu, aby byl pomocníkem Panny, byla Ona stvořena k tomu, aby byla pomocnicí mužovou, a to nejprve pomocnicí svého snoubence Josefa, a pak, jako druhá Eva druhého Adama, pomocnicí největšího z mužů, svého vlastního Syna, Spasitele světa. Nic nestojí v cestě v domněnce, že na tomto světě ustanovuje Bůh často člověka většího, to jest důstojnějšího a světějšího, aby byl pomocníkem menšímu,

zvláště žádá-li toho přirozený pořádek. V rodině nazaretské byla však Maria zároveň pomocnicí Většího od počátku, protože Ježíš byl duševně vyspělý člověk od prvního okamžiku svého bytí a mimo to Maria měla k němu vztah jediného tělesného rodiče, tedy pomocnice nad všecky pomocníky.

Ostatně byl Ježíš jako každé dítě svých rodičů bytostným důvodem, proč Bůh ustanovil člověku pomocnici podobnou jemu. Byl spolu s Josefem a Marií obrazem Trojice, v níž Síla jest prvá, Krása druhá a Láska třetí osoba v božství. Byl tmelem lásky mezi Josefem a Marií, jeho výchova byl předmět jejich podstatné součinnosti manželské, jako jest vůbec výchova dětí hlavní radost v rodině. Milostiplná potřebovala Spravedlivého, jako potřebuje žena muže k tomu, aby děti rostly, aby byly chráněny, aby byly vychovávány. Josef a Maria si poskytovali navzájem pomoc v práci i životním strádání, ve vědomém plnění úkolů i ve vzájemném posvěcování. K tomu patřilo i to, že si Josef a Maria říkali všechno, co zaměstnávalo jednoho vzhledem k druhému nebo vzhledem k Ježíšovi. Nebylo mezi nimi, když je Bůh přiměl k bydlení v společné domácnosti (Mt 1, 18–24) žádných tajností, a byly-li jaké, zůstávaly mezi nimi jako naprosto spolehlivými jejich strážci, pod pečeti tak pevnou, jako by byli jednou jedinou oso-

bou. To jest jeden z důležitých účelů manželství, aby se muž mohl se vším svěřiti dobré ženě a žena dobrému muži; ale slabost jednoho nebo druhého působívá, že se jeden z manželů váhá svěřiti druhému o některé věci, nebo že i cítí povinnost zachovati raději mlčení, než je porušiti ke škodě své i druhých.

Všecky tyto dokonalé vztahy mezi Josefem Pěstounem a Marií Pannou nabývaly časem a denně nové síly, nové účelnosti i nového lesku. Protože vzrůstala jejich ctnost, vzrůstala i jejich láskyhodnost; jeden se stával druhému milejším a z vůle Boží i užitečnějším. I Ježíš přispíval se své strany vším, aby pevnost nazaretské rodiny byla čím dále větší. Jestliže již při narození sjednocoval lidi a anděly, a při obětování v chrámě všecky spravedlivé, jestliže prospíval moudrostí a věkem i milostí u Boha i lidí cizích, jak rozradostňoval viditelností svého rozvoje a pokroku svého Pěstouna a svou Matku, jak spojoval jejich srdce k společnému díkůčinění, jak utvrzoval jejich lpění na božské vůli, která se jim ustavičně jevila tak hodnou milování! Když Josef zestaral, víc přemírou lásky i soustrasti než tíhou věku, byl on předmětem společné péče své Choti i svého Dítěte. A cítil on i ona, že i když jim nastane v brzku chvíle rozloučení, které bývá tak nevyhnutelně těžké pro manžela a manželku, a právě tak těžké pro dívky

a jejich rodiče, že jejich neumdlévající a nehasnoucí láska půjde i za hrob, aby neumřela, nýbrž věčně svítila, hrála a zářila při vzkříšení. A tak byla Maria Josefovi největší pomocnicí v den jeho dočasného odloučení od ní, pomocnicí největší, protože i její Syn, který nazýval Josefa svým otcem, byl s ní při smrti Josefově!

**PER VIRGINEM MATREM
CONCEDAT NOBIS DOMINUS
SALUTEM ET PACEM**

Autor	Prof. Dr. Konstantin Miklšík CSSR
Název	MANŽELSTVÍ PANNY MARIE
Vydala	Marie Rosa Junová v Tasově
Graf. úprava	Prof. Bedřich Saxl
Vytiskl	Jan Mucha ve Velkém Meziříčí
Písmo	Romana garmond
Vydání	první
Vyšlo	Léta Páně 1946
Cena	Kčs 30.—